

ביאורים

בימים האחרונים למדנו על חלקי הנפש העולים לשלטון, כל אחד בתורו, ובדרך כלל דוחקים באחרים ומבטלים אותם: המשכיחה להנאות - ששולטת בתחילת ימיו, דחף ההצלחה - ששולט על האדם בגיל העמידה, והנפש האלוהית-שכלית - שמאירה באדם בזקנותו. במקרים רבים האדם מתפזר בחיפושו אחר הגורם המביא אל האושר האמתי, ונטייתו היא לבחור באחד ולדכא את האחרים. אולם, ההדרכה הראויה היא בניית מערכת אחת שבה הכוחות יסייעו זה לזה ולא יתחרו זה בזה. שילוב זה אפשו רק סביב אהבת ה', ואליו מכוונת התורה בציווי "ואהבת את ה' אלוהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך" (דברים ו, ה). כל חלקי הנפש יכולים וצריכים להיות כלולים בחיבור אל ה' ובאהבתו. איחוד זה סביב אהבת ה' הוא חובה עלינו ומצוה שניתנה לנו, וכשמבינים חובה זו מגיעים גם להבין את הנפש שלנו ואת ייעודה לתפקוד בריא. אהבתנו הטבעית אל הטוב והחיובי תפנה כולה אל ה', אל הא-ל הטוב ואביו של כל הטוב העולמי. השאפתנות הטבעית של הנפש תכוון גם היא לשאיפות אישיות חיוביות וקדושות. הרי בסופו-של-דבר גדול ההבדל בין מעשים חיוביים קטנים, טובים ולבביים ככל שיהיו, לבין פרויקט חיים שלם, מורכב ובעל סיכונים, אך מאפשר גם כבישת יעדים גדולים וסוחף את כל אישיות האדם. ובאשר למשכיחה להנאות - אם ישתלבו הן בתוך חיי קודש מפוארים הרי שתבוא מהן ברכה וטובה. אפילו ההנאה תגדל פי כמה וכמה, שהרי הנאה חומרית מגיעה לשיאה כאשר היא 'טעונת משמעות'. הנאה 'טעונת משמעות' יכולה לבוא לידי ביטוי במתנה הקטנה והסימבולית ביותר שתקבל נערה מאורסה מחתנה-אהובה, או בתכשיט ישן ופשוט שתקבל אישה בעת פרידתה מאמה שבעת-הימים.

ביטויי האהבה ממחישים אותה, משרישים אותה ומעצימים אותה. בהתאם לכך ממשיכים הפסוקים ומחזים אותנו לבטא את אהבתנו בכל מישורי האישיות: במחשבה בדיבור ובמעשה. מחשבות האהבה יהיו תדיר "על לבבך". דיבורינו ושיחותינו הרבות גם יתרכזו רק בה, בכל מקום - "בשבתך בביתך ובלכתך בדרך", ובכל זמן - "בשכבך ובקומך". גם בעולם המעשה תתבטא האהבה, להראות שאינה נשכחת בתת-מודע. ציווי התפילין מסמל את העשייה הפעילה היומיומית. וכנגד העשייה המקבעת ומוותירה חותם גם לאחר הסתלקותו של האדם - באה המזוזה שבפתח ביתו של האדם.

הרחבות

• אהבה ועבודת ה'

להורות כי אהבת הש"י ראוי שתהיה בכל מיני האהבה ובכל כחות הגוף; ומתוך האהבה יעבד עבודתו בכל מה שאפשר - במחשבה, בדבור ובמעשה - וזה, בכל הזמנים. רבי יוסף אלבו מבאר שעבודת ה' היא תוצאה מתבקשת לאהבתנו את ה'. הדבר נכון גם ביחס של הקב"ה אלינו - הקב"ה בחר בנו לעובדו מתוך אהבתו אותנו.

הרמח"ל מטביר את הזכות הגדולה שיש בעבודת ה': "הנה התכלית בבריאה היה להטיב מטובו יתברך לזולתו... על כן גזרה חכמתו שמציאות ההטבה האמיתית הזאת יהיה במה שיתנתן מקום לברואים לשתדבוק בו יתברך, באותו השיעור שאפשר להם שיתדבקו... וימצאו נהנים בטובה האמיתית ההיא, בערך שאפשר להם ליהנות בה" [דרך ה' א ב, א]. אהבתו הגדולה של הקב"ה לעם ישראל היא הסיבה לכך שנתן לנו את היכולת להיות קשורים אליו באמצעות קיום מצוות ולימוד תורה. ניתן להעמיק בהסבר זה. האהבה של הקב"ה לעם ישראל מבטאת שייכות וקשר שיש בין עם ישראל לקב"ה. השייכות שלנו לבורא עולם הופכת אותנו לעם אלוהי, ולכן הקב"ה נתן לנו את מצוותיו. כך מסביר הרב צבי יהודה קוק, כי עבודת ה' שנצטוונו בה היא תוצאה של אהבת ה' אותנו: "'אהבת עולם בית ישראל עמך אהבת' ומתוך כך 'תורה ומצוות חוקים ומשפטים אותנו למדת' [תפילת ערבית, ברכת אהבת עולם]" [שיחות הרצ"ה, תרומה עמ' 284].

קשר נוסף שיש בין עבודת ה' לרגש האהבה (באופן כללי) מופיע בדברי הרב קוק: "כל חטא, אפילו הקל שבחטאים מטביע בקרב האדם, שנאה לאיזו בריאה, ועל ידי התשובה חוזרת האהבה להאיר" [אורות התשובה יב, ד]. עבודת ה' היא הדרך הבריאה והנכונה לחיות בעולם הזה. לכן מי שחי בדרך זו מרגיש שהקשר שלו אל העולם הוא טוב ונעים, וממילא יותר קל לו לחוש אהבה כלפי כל העולם.

ולרמז אל אהבת שלשת הכחות האלה אל הש"י כפי התחלקם בחיי האדם, על הדרך שבארנו, אמר משה [שם]: "ואהבת את יי אלהיך בכל-לבבך ובכל-נפשך ובכל-מאדך" - אמר: "לבבך", לרמז על אהבת הכח השכלי; ואמר "בכל", להעיר שראוי שקל המחשבות השכליות יכוננו לזה. ו"נפשך" - לרמז על אהבת הכח החיני; ו"מאדך" - על אהבת הכח המתאנה.

ובארנו על זה הדרך: פי בא להזהיר את האדם שיאהב את הש"י תכלית-האהבה, בכל כחות גופו, בכל הזמנים. אם מצד שהאהוב טוב, שזאת היא האהבה שיגזר אותה הכח השכלי - אמר: "בכל-לבבך". ואם מצד-המועיל - אמר "בכל-נפשך", כי הוא, יתברך, הנותן באדם נשמת רוח חיים באפיו ומקימו. כי "נפשך" ירמז אל הכח החיני, ו"בכל" ירמז לכל הכחות החיניים, פאמרם ז"ל [ברכות פ"ט מ"ה]: "בכל-נפשך" - אפלו נוטל את נפשך. ואם מצד-הערב - אמר "בכל-מאדך", לרמז אל הכח המתאנה והאהבה הנמשכת ממנו שהיא מינים מתחלפים, כמו אהבת המזונות והקנינים והתענוגים. וכל-זה להורות כי הוא הש"י הטוב הגמור, והוא המועיל ויוצר האדם וחונן ונותן נשמת רוח חיים באפיו, והוא הנותן המזונות והקנינים והמענג האדם כל ימי חייו. ולזה ראוי לאהב אותו בכל מיני האהבה ובכל הזמנים.

ולפי שהאהבת הש"י ראוי שתהיה לעבד עבודתו ולשמור מצוותיו, בכל מה שאפשר, בכל הזמנים - אם במחשבה, אם בדבור, ואם במעשה - המשיר אל-זה: "והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוה היום על-לבבך", לרמז על המחשבה; "ושננתם לבניך ודברתם בם", לרמז על הדבור. וזה - בכל הזמנים: "בשבתך בביתך ובכלכתך בדרך ובשכבך ובקומך". וראוי שתהיה גם-כן במעשה - "וקשרתם לאות על-ידך". ולפי שהמעשה, ממנו שיהיה בעוד האדם קיים וממנו שישאר גם אחרי מות האדם - הזהיר על שני מיני המעשה. על מה שהוא בחיי האדם, אמר: "וקשרתם לאות"; ועל הנשאר אחר המות, אמר "ויכתבתם" וגו'. וזה, להורות כי אהבת הש"י ראוי שתהיה בכל מיני האהבה ובכל כחות הגוף; ומתוך האהבה יעבד עבודתו בכל מה שאפשר - במחשבה, בדבור ובמעשה - וזה, בכל הזמנים.

לכבר, נפשו ומאורך

מיני האהבה בפסוק "ואהבת"

המשך פרישית "ואהבת"